

(i) Printed Pages : 4 Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

8	0	0	2
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	0	1
---	---	---	---

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

GROWTH AND DEVELOPMENT OF

THE LEARNER (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : F-1.2

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 40

Note :— (1) Attempt **ONE** question each from Units I-IV.

(2) Unit-V is compulsory.

UNIT-I

1. What is meant by growth and development ? How will you differentiate growth from development ? 8
2. Why is adolescence called a period of stress, strain, storm, and strife ? Also, highlight the role of a teacher to support and guide the adolescents in coping with their problems. 8

UNIT-II

3. Explain Vygotsky's socio-cultural theory of cognitive development and its applicability in education. 8
4. What are the causes of human diversity ? How can the knowledge of human diversity be utilized in teaching ? 4,4

UNIT-III

5. Elucidate the role of society in the cognitive, affective and psychomotor development of the child. 8

6. What is self-concept ? How does the literacy of parents help in the development of self-concept among children ? 8

UNIT-IV

7. What is group behaviour ? Explain the factors which operate in a group behaviour. 8
8. Discuss various methods of discipline to improve the truant behaviour of the students. 8

UNIT-V

9. Write short notes on :
- (a) Principles of growth and development. 2
- (b) Laws of heredity. 2
- (c) Role of media in the development of adolescents. 2
- (d) Enforcement of discipline in Indian classrooms. 2

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से एक प्रश्न करें।
- (2) यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट-I

1. वृद्धि एवं विकास से क्या तात्पर्य है ? आप वृद्धि को विकास से कैसे अलग करेंगे ? 8
2. किशोरावस्था को तनाव, भार, बिगड़ना और कलह का काल क्यों कहा जाता है ? साथ ही, किशोरों को उनकी समस्याओं से निपटने में समर्थन और मार्गदर्शन देने में एक शिक्षक की भूमिका पर प्रकाश डालें। 8

यूनिट-II

3. वायगोत्स्की के सञ्ज्ञानात्मक विकास के सामाजिक-सांस्कृतिक सिद्धांत और शिक्षा में इसकी प्रयोज्यता की व्याख्या करें। 8
4. मानव विविधता के क्या कारण हैं ? शिक्षण में मानव विविधता के ज्ञान का उपयोग कैसे किया जा सकता है ? 4,4

यूनिट-III

5. बच्चे के संज्ञानात्मक, भावात्मक और मनोदैहिक विकास में समाज की भूमिका को स्पष्ट करें। 8
6. आत्म-अवधारणा क्या है ? किस प्रकार माता-पिता की साक्षरता बच्चों में आत्म-अवधारणा के विकास में सहायता करती है ? 8

यूनिट-IV

7. समूह व्यवहार क्या है ? उन कारकों की व्याख्या करें जो समूह व्यवहार में कार्य करते हैं। 8
8. छात्रों के अनुपस्थित व्यवहार को सुधारने के लिए अनुशासन के विभिन्न तरीकों पर चर्चा करें। 8

यूनिट-V

9. संक्षिप्त नोट लिखें :
- (a) वृद्धि और विकास के सिद्धांत। 2
- (b) आनुवंशिकता के नियम। 2
- (c) किशोरों के विकास में मीडिया की भूमिका। 2
- (d) भारतीय कक्षाओं में अनुशासन का प्रवर्तन। 2

(पंजाबी अनुवाद)

- नोट :- (1) यूनिट I-IV हरेक ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।
- (2) यूनिट-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

यूनिट-I

1. ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਤੁਸੀਂ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰੋਗੇ ? 8
2. ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਤਣਾਅ, ਭਾਰ, ਵਿਗੜਨਾ ਅਤੇ ਭਗੜੇ ਦਾ ਦੌਰ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਨਾਲ ਹੀ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਬੇਧਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਗੇਟਸਕੀ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8
4. ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹਨ ? ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 4.4

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਬੱਚੇ ਦੇ ਬੇਧਾਤਮਕ, ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਸਾਈਕੋਮੋਟਰ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। 8
6. ਸਵੈ-ਸੰਕਲਪ ਕੀ ਹੈ ? ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ? 8

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਸਮੂਹ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀ ਹੈ ? ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਜੋ ਸਮੂਹ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ? 8
8. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਝੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਨਿਮਨਲਿਖਤ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
 - (a) ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ। 2
 - (b) ਵੱਸ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਾ ਨਿਯਮ। 2
 - (c) ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ। 2
 - (d) ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸਰੂਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ। 2